

STENÅLDERSBOPLATS VID MEDSKOG

Arkeologisk förundersökning

Mo 3:28

RAÄ 575

Hälsingtuna socken

Hudiksvalls kommun

Hälsingland

2017

Inga Blennå

STENÅLDERSBOPLATS VID MEDSKOG

Arkeologisk förundersökning

Mo 3:28

RAÄ 575

Hälsingtuna socken

Hudiksvalls kommun

Hälsingland

2017

Rapport 2017:17

Inga Blennå

Länsmuseet Gävleborgs rapportserie

Rapportserien innefattar rapporter inom länsmuseets verksamhetsområden arkeologi, bebyggelsehistoria, byggnadsvård, kulturmiljövård, etnologi, konst- och kulturhistoria.

Du kan själv ladda hem rapporter i PDF-format från länsmuseets hemsida www.lansmuseetgavleborg.se

Rapporter, böcker och mycket annat kan Du köpa/beställa i länsmuseets butik butiken@xlm.se eller 026-65 56 35.

Utgivning och distribution:

Länsmuseet Gävleborg

Box 746, 801 28 Gävle

Tel 026-65 56 00

www.lansmuseetgavleborg.se

© Länsmuseet Gävleborg 2017

Omslagsbild: Boplats RAÄ 575 Hälsingtuna, med det centralt placerade stenblocket. Foto från norr. Foto: Inga Blennå

Staten har rätt att sprida dokumentationsmaterialet och rapporten enligt CC BY-licens. Lantmäteriverkets kartor omfattas ej av denna licens.

Allmänt kartmaterial från Lantmäteriverket. Medgivande MS2010/01366.

ISSN 0281-3181

Print: Länsmuseet Gävleborg

INNEHÅLL

Sammanfattning.....	5
Inledning.....	5
Målsättning och metod.....	5
Topografi och fornlämningsmiljö.....	6
Resultat.....	7
Datering.....	10
Tolkning.....	11
Förslag till vidare åtgärder.....	11
Referenser.....	11
Administrativa uppgifter.....	12
Bilagor.....	13

Figur 1. Översiktskarta med undersökningsområdet blåmarkerat.

SAMMANFATTNING

Länsmuseet har på uppdrag av Hudiksvalls kommun utfört en arkeologisk förundersökning av en förhistorisk boplat, RAÄ 575 Hälsingtuna socken, inom fastigheten Mo 3:28, Hudiksvalls kommun. Undersökningen föranleddes av kommande detaljplanläggning av området och tidigare har en arkeologisk utredning utförts då flera fornlämningar samt två lägen för vidare utredning framkom (Blennå 2016).

Avtorvning gjordes med traktorgrävare och över 40 kvadratmeterstora provrutor grävdes manuellt. Vid undersökningen konstaterades att boplaten är cirka 55 x 25 meter stor. Den är fyndfattig och sannolikt endast tillfälligt besökt. Vid utredningen hittades bränt hasselnötsskal, brända ben och skärvsten. Det fyndmaterial som framkom vid förundersökningen utgjordes av skärvsten, bryne/slipsten av sandsten, rödockra, slagen kvarts, kvartsit och flinta. En ¹⁴C-datering har gjorts av hasselnötsskalet vilket gav intervallet 2460–2200 f. Kr (kalibrerat), det vill säga stenåldersperioden neolitikum.

Efter beslut av Länsstyrelsen Gävleborg (dnr 431-6173-16) utfördes undersökningen under perioden 2017-04-11 till 2017-05-05 av Maria Björck, Inga Blennå och Bo Ulfhielm.

INLEDNING

Länsmuseet Gävleborg har under perioden 2017-04-11 till 2017-05-05 genomfört en förundersökning av en förhistorisk boplat RAÄ 575, Hälsingtuna socken, inom fastigheten Mo 3:28, Hudiksvalls kommun. Förundersökningen har utförts på uppdrag av Hudiksvalls kommun inför kommande detaljplanläggning av området. Undersökningen utfördes efter beslut av Länsstyrelsen Gävleborg (dnr 431-6173-16) av Maria Björck, Inga Blennå och Bo Ulfhielm.

Undersökningen omfattade endast fastigheten Mo 3:28 eftersom avtal med angränsande fastighetsägare ännu inte var ordnat. Tidigare har en arkeologisk utredning utförts då boplaten och två kolningsgropar nyregistrerades (Blennå 2016).

MÅLSÄTTNING OCH METOD

Målsättningen med undersökningen var att datera boplaten samt att bestämma dess utbredning, omfattning och karaktär. Vid förundersökningen avtorvades marken med traktorgrävare för att bedöma var placeringen av provrutor var mest fördelaktigt. Totalt grävdes 46 kvadratmeterstora provrutor, vilka undersöktes genom 0,1 meter tjocka stick. Schakten och rutorna dokumenterades och mättes in med RTK-GPS.

Figur 2. Boplatsen RAÄ 575 är markerad med rött. Omkringliggande forn- och kulturlämningar är markerade med blått.

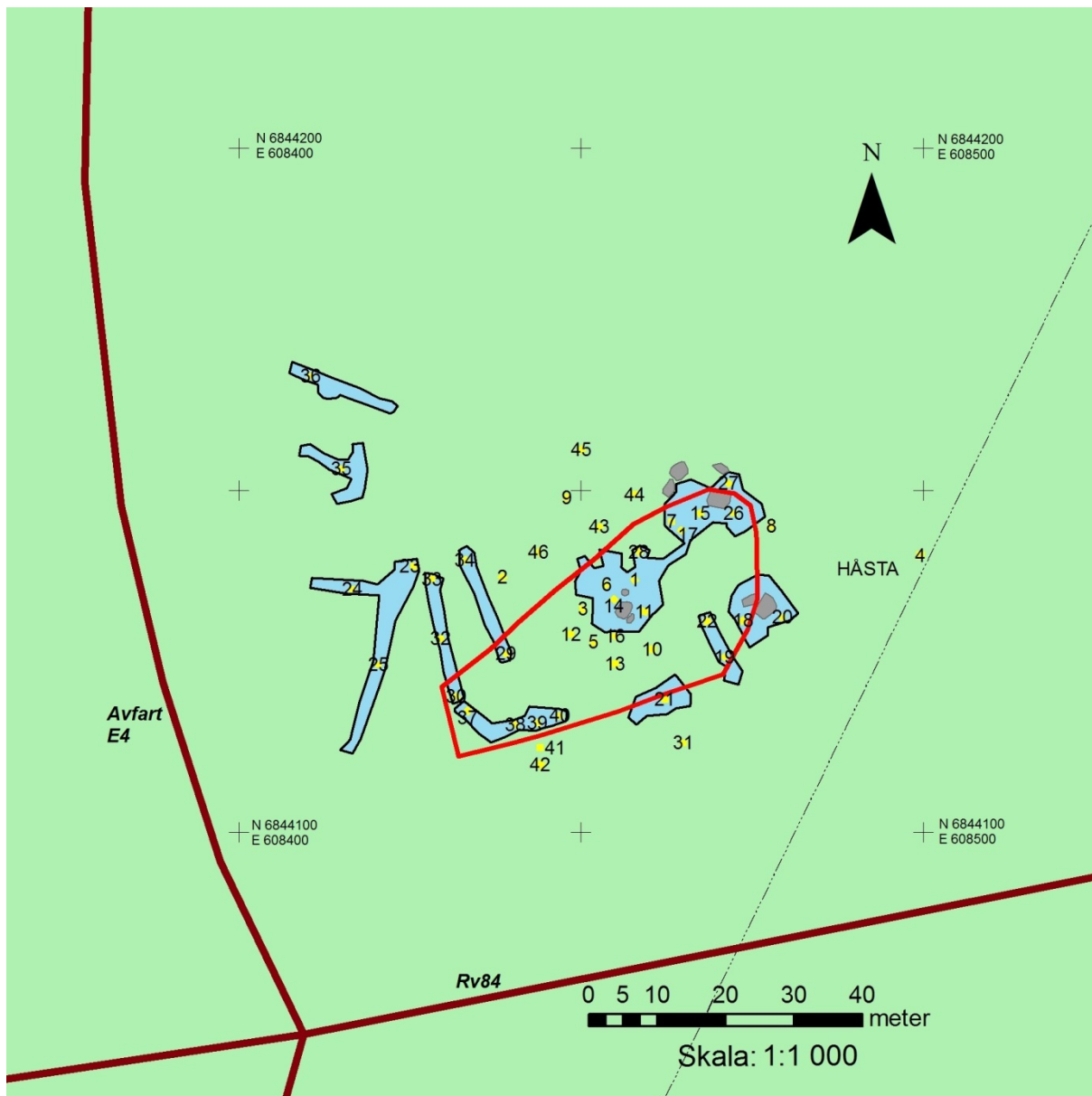
TOPOGRAFI OCH FORNLÄMNINGSMILJÖ

Hälsingtuna socken består av två flacka dalgångar skilda av den markerade Hallstaåsen som löper genom området i öst-västlig riktning. De norra, södra och västra delarna utgörs av kuperad skogsmark, medan området i öster övergår i en skogig kustbygd.

Boplats RAÄ 575 är belägen direkt norr om Riksväg 84 och öster om E4, vid den södra infarten till Hudiksvall. Lokalen nyregistrerades tillsammans med två kolningsgropar i samband med en arkeologisk utredning (Blennå 2016). Boplatsen ligger i södersluttande moränmark cirka 47 meter över nuvarande havsnivå. Ytan består ställvis av hårt packad morän men det finns även fickor med mera sandigt material, framför allt i de lägsta delarna längst i söder. Högre upp i området, mot norr, tilltar blockigheten och moränmarken är hårdpackad vilket ger en naturlig avgränsning. Över hela ytan finns också ett flertal vindfällen, spår efter skogsmaskiner och kvarlämnat ris efter tidigare

skogsavverkning. Vid tiden för bosättningen var boplatsen belägen på en udde i söderläge i den inre delen av havsviken.

I närheten av undersökningsområdet finns flera registrerade stenåldersboplatser (Hälsingtuna 290, 346, 365, 366, 368) men även boplatser som skulle kunna härröra från bronsålder (Hälsingtuna 441, 445). Inför en nybyggnation av E4 gjordes år 2004 förundersökningar vid tre av boplatserna då två av dem kunde dateras till senare delen av neolitikum (Björck 2004:15).

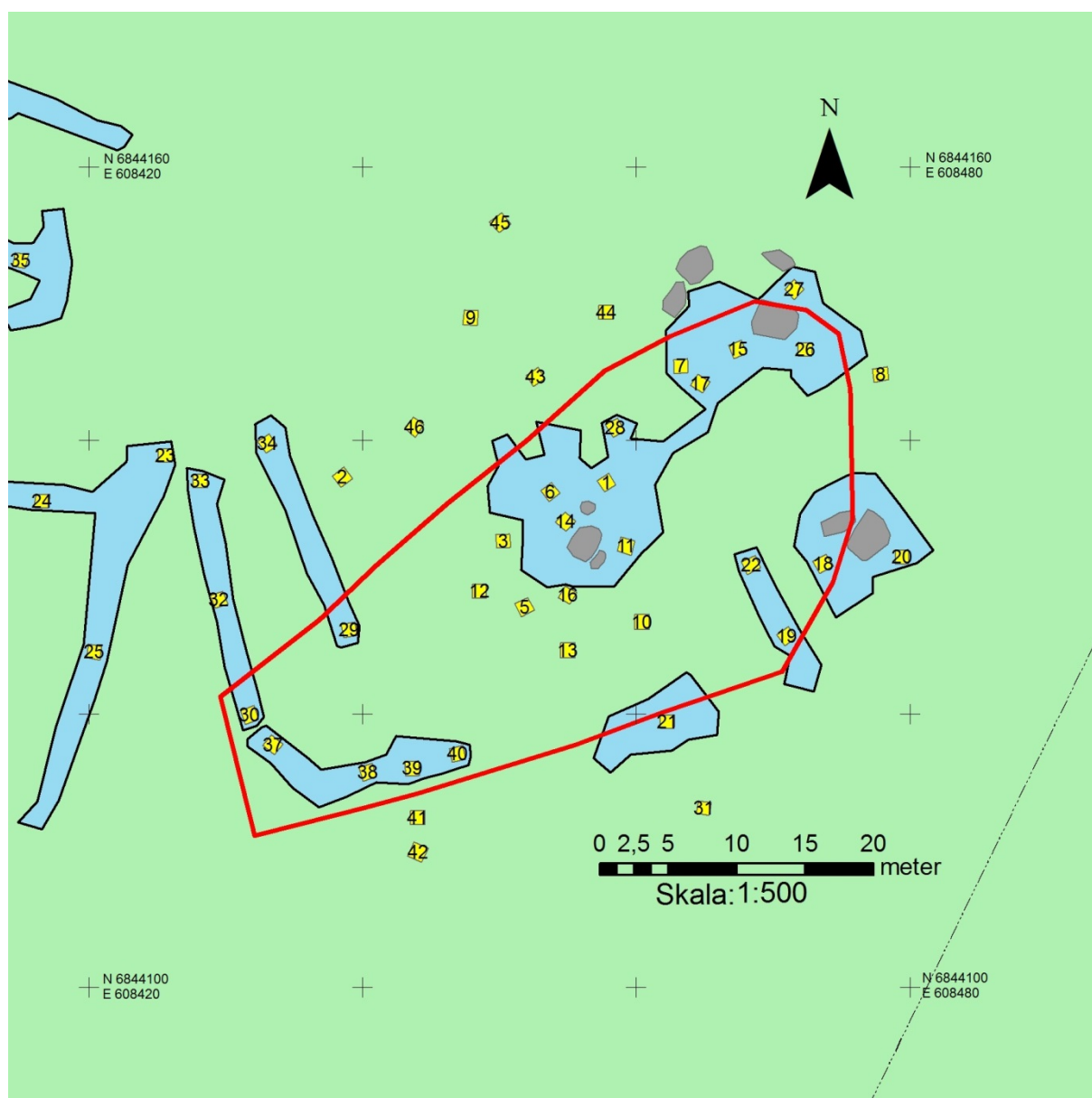
Figur 3. Förundersökningsområdet med schakten markerade med ljusblått och provgroparna med gult. Större stenblock är gråmarkerade. Röd markering visar boplatsens avgränsning.

RESULTAT

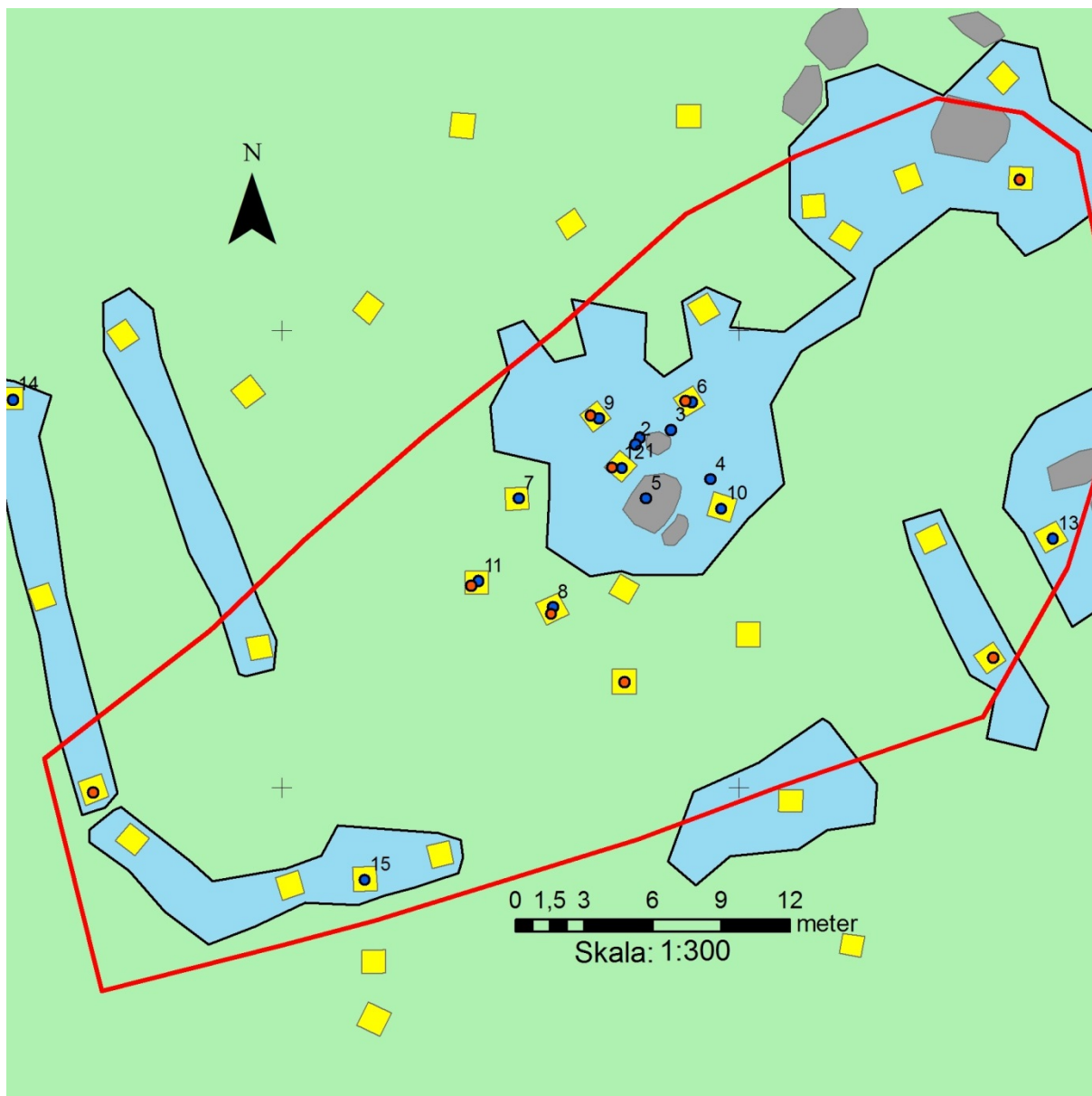
Vid den nu utförda förundersökningen kunde konstateras att boplatsen är cirka 55 x 25 meter stor (NÖ-SV). Totalt grävdes 46 kvadratmeterstora provrutor. Endast 16 av dem innehöll fynd eller skärvsten. Flera av rutorna bestod huvudsakligen av hårt packad morän. Inga anläggningar påträffades i provrutorna. Det fyndförande lagret låg direkt under torven och var endast 0,1 – 0,2 meter tjockt. Boplatsen är mycket fyndfattig och ger intryck av att vara relativt tillfälligt besökt. Centralt på boplatsytan finns ett stenblock, 1,7 x 1,5

meter stort och 1,1 meter högt. Ytan utgörs av en platå som är något sandigare än den omgivande marken. Även i utkanten av ytan, mot öster, finns ett antal block. Det fyndmaterial som framkom vid förundersökningen är litet och består av skärvsten, slipsten/brynen av sandsten, rödockra, slagen kvarts, kvartsit och flinta. Fynden gjordes huvudsakligen i nära anslutning till det stora centrala stenblocket. Större delen av skärvstenen hittades också i samma läge. En del av fynden framkom inte i provgroparna utan i den avtorvade ytan runt stenblocket, en av slipstenarna påträffades även ovanpå blocket. Aktiviteter i samband med större block har uppmärksamats vid undersökningar av mesolitiska boplatser i länet (Björck och Ulfhielm 2007), däremot aldrig tidigare på lokaler med neolitisk datering.

Ingen keramik hittades på boplatser vilket är något förvånande på lokaler med denna datering. Både bristen på keramik och fyndfattigheten förstärker bilden av att boplatser endast bevisats tillfälligt. Vid förundersökningen framkom inga brända ben och vid utredningen hittades endast två benfragment, vilket inte bedömdes meningsfullt att låta analysera.

Figur 4. Den avgränsade boplatser, markerad med rött, är cirka 55 × 25 meter stor. Avtorvade ytor är markerade med ljusblått och provgroparna med gult. De stora stenblocken är gråmarkerade.

Figur 5. Fyndnumren markerade med blå prickar och förekomst av skärvsten med röda prickar.

Figur 6. Provruta 29 med stenblocket i bakgrunden. Foto: Inga Blennå.

DATERING

Lokalens morfologi och fyndfattigdom gör den svårbedömd. Hasselnötsskal ^{14}C -analyserades av Tandemlaboratoriet i Uppsala. Resultatet visade $3842 \pm 27\text{BP}$, vilket med 95,4% säkerhet ger ett kalibrerat intervall på 2460–2200 f.Kr. (Ua-56248). Det innebär att boplatserna använts under övergången mellan neolitikum och senneolitikum.

I närområdet finns flera undersökta boplatser som samtliga uppvisar ett magert fyndmaterial. Till exempel kan nämnas den så kallade Måstaboplatser (Hälsingtuna RAÄ 365) som undersöktes år 2004. Även denna lokal låg cirka 47 meter över havet, fyndmaterialet bestod främst av brända ben och keramikfragment. Den datering som gjordes gav resultatet $3880 \pm 45\text{BP}$ (Ua-23836) vilket gav ett kalibrerat intervall mellan 2350–2400 f.Kr. (Björck 2004:15).

Figur 7. Boplatserna framschaktad med det centralt placerade stenblocket. Foto: Inga Blennå.

Figur 8. Avtorvad yta i områdets västra del. Ytan sträckte sig in i boplatsytan.
Foto: Inga Blennå.

TOLKNING

Den förundersökta boplatsen RAÄ 575 vid Medskog är intressant då den är relativt liten och ger intryck av att utgöra en plats som endast varit i temporärt bruk. Kanske kan det vara en anledning till att boplatsen saknar keramik. Den kan därmed vara en viktig pusselbit till den dåtida inre kustens resursutnyttjande. En slutundersökning skulle därför kunna ge en viktig kompletterande bild av boplatsmönstret.

FÖRSLAG TILL VIDARE ÅTGÄRDER

Länsmuseet anser att boplatsen ska undersökas om ett borttagande blir aktuellt.

REFERENSER

- Björck, M. 2004. *Måsta, Rislycke och Vithällan. Tre neolitiska kustboplatser*. Arkeologiska förundersökningar inför nya E4:an sträckan Enånger-Hudiksvall. Finnflo 1:3, 11:1, Håsta 4:12 och Måsta 6:1. RAÄ 290 Hälsingtuna socken, Hälsingland. Rapport Länsmuseet Gävleborg 2005:03.
- Björck, M. & Ulfhielm, B. 2007. *Hästboberget och Flyttblocket. Hästboberget – en mesolitisk boplats och Flyttblocket – en fiske- och jaktstation*. Slutundersökningar RAÄ 1589 och 1590, Torsåkers socken, Gästrikland. Rapport Länsmuseet Gävleborg 2008:07.
- Blennå, I. 2016. *Trafikplats Medskog. Arkeologisk utredning*. Mo 3:28, Finnflo 11:1, Måsta 3:3, Håsta 3:7, Sörrå 4:2, 4:3, 4:5, 4:14, 7:1, 14:1, Tuna-Björka 1:13. RAÄ 415, 419, 510, 512, 546, 552 Hälsingtuna socken, Hudiksvalls kommun, Hälsingland. Rapport Länsmuseet Gävleborg 2017:03.

ADMINISTRATIVA UPPGIFTER

Länsstyrelsens diarienummer: 431-673-16

Beslutsdatum: 2016-09-26

Länsmuseet Gävleborgs diarienummer: 135/320

Uppdragsgivare: Hudiksvalls kommun

Undersökningstid: 2017-04-11—2017-05-05

Arkeologisk personal: Maria Björck, Inga Blennå, Bo Ulfhielm

RAÄ 575 Hälsingtuna

Fastighet: Mo 3:28

Koordinatsystem: Sweref 99TM

Exploateringsarea: 4 500 m²

Undersökt area: ca 600 m²

Arkeologitimmar i fält: 144

Dokumentationshandlingar: Förvaras i Länsmuseet Gävleborgs arkiv (4 digitala filer och 14 fotografier)

Fynd: Skärvsten (sparas ej), bryne/slipsten av sandsten, rödockra, slagen kvarts, kvartsit och flinta. Fynden förvaras hos Länsmuseet Gävleborg i väntan på fyndfördelning.

BILAGOR

Fyndnr	Ruta	Sakord	Material	Antal	Vikt	Anm.
1		Avslag	Bergart	1	7 g	
2		Bryne/slipsten	Sandsten	1	729 g	
3		Avslag	Kvarts	1	6 g	
4		Avslag	Kvarts	1	< 1 g	
5		Bryne/slipsten	Sandsten	1	1919 g	
6	1	Splitter	Kvarts	3	2 g	Stick 1
7	3	Avslag/splitter	Kvarts	1 + 2	2 g	Stick 1
8	5	Splitter	Kvarts	2	< 1 g	Stick 1
9	6	Avslag	Kvarts	3	6 g	Stick 1
10	11	Splitter	Kvarts	6	< 1 g	Stick 1
11	12	Avslag	Kvartsit/flinta	2 + 1	< 1 g	Stick 1
11	12	Slipad del	Bergart	1	14 g	Stick 1, del av yxa?
11	12	Avslag	Kvartsit	2	38 g	Stick 2
11	12	Slipad del	Bergart	2	91 g	Stick 2
12	14	Rödockra	Järnoxid	2	< 1 g	Stick 1
12	14	Avslag/splitter	Kvarts	3 + 8	16 g	Stick 1
13	18	Splitter	Kvarts	1	< 1 g	Stick 1
14	33	Splitter	Kvarts	1	< 1 g	Stick 1
15	39	Avslag	Kvartsit	1	3 g	Stick 1

Tabell 1. Fyndtabell.

Ruta	Skärvsten liter	Anmärkning
1	1	Stick 1
5	2	Stick 1
6	1	Stick 1
12	1	Stick 1
12	1	Stick 2
13	2	Stick 1
14	2,5	Stick 1
19	0,5	Stick 1
26	1	Stick 1
30	1	Stick 1

Tabell 2. Mängden skärvsten.

LÄNSMUSEET GÄVLEBORG, BOX 746, 801 28 GÄVLE. TEL 026-65 56 00. WWW.LANSMUSEETGAVLEBORG.SE
BESÖKSADRESS: SÖDRA STRANDGATAN 20, GÄVLE